

Magnificence, Spectabiles, Honorabiles,

vzácní hosté, dámy a pánové, milé studentky a studenti.

Dovolte, abych i já vás pozdravil a přivítal vás na naší fakultě při této slavnostní příležitosti.

65. výročí založení fakulty není nijak zvláště kulaté, není nutné je příliš okázale slavit, ale na druhou stranu je nutné ho připomenout. My jsme zvolili formu, jejímž hlavním motivem je to, aby se při této příležitosti setkali tehdejší studenti, pamětníci a současní studenti. Nechceme, aby to byl jenom večer vzpomínek, chceme, aby se prezentovala i budoucnost fakulty, její současní studenti. V úvahu jsme vzali i to, že na každý podzim fakulta tradičně organizuje ještě dvě důležité akce, jednou je připomenutí 17. listopadu 1989 a druhou jsou podzimní koncerty. Výsledkem je tento "komponovaný" program.

V souvislosti s tímto výročím jsem si znovu přečetl některé publikace zabývající se vznikem a počátky Lékařské fakulty v Hradci Králové. Těch dokumentů je naštěstí více, asi nejdostupnější je sborník, který fakulta vydala při příležitosti oslav 50. výročí založení fakulty. Tenkrát v roce 1995 to byla velmi významná akce s velkým ohlasem. Jak si mnozí velmi dobře pamatujeme.

Věren svým zásadám, že při vědecké práci není možné vycházet z přehledových článků a review, začel jsem se i do rukopisu „Dvouletá činnost fakultní pobočky Královehradecké (1945-1947)“, který sepsal prof. MUDr. Bohuslav Bouček pověřený první zastupující děkan. Je to nesmírně cenný historický dokument, který na 220 stranách popisuje prakticky den po dni vznik naší fakulty. Většinou se jedná přímo o zápisy z různých jednání a zasedání. Myslím si, že tyto primární údaje jsou zajímavé, a když dovolíte, tak se s vámi podělím alespoň o některá zajímavá fakta.

Prof. Bohuslav Bouček je velmi zajímavá osobnost, lékař, který se v 1. světové válce dostal do zajetí a působil v Československých legiích v Rusku. Za první republiky měl významné postavení, působil na lékařské fakultě v Praze a svých kontaktů využil při vzniku naší fakulty.

O jeho velmi dobrém vztahu k prezidentu Benešovi svědčí to, že celý zmíněný rukopis začíná doslovným přepisem projevu presidenta Beneše, který přednesl přímo tady v této budově 30. června 1946. V tomto projevu president Beneš říká: „Bylo pochopitelné, že vysoká škola byla zřízena právě ve vašem městě v Hradci Králové. Hradec Králové si již dříve vybojoval dobrou pověst města škol, města krajového průmyslu i zemědělství, centra inteligence. Tak představoval Hradec Králové i ve školství jistou harmonii zájmů a tendencí, podmíněných příkladnou místní samosprávou.....Věřím, že žádná z politických stran tady u vás neopustí tyto osvědčené principy dohody a spolupráce na demokratických zásadách a že všechny a všichni jejich místní představitelé budou klidně, vážně, rozumně a věcně spolupracovat u jednoho stolu“. Toto řekl president Beneš v roce 1946, je až neuvěřitelné, že přesně to potřebuje naše fakulta i v dnešní době.

Ale to trochu předbímám, vraťme se k začátkům fakulty. V dalším textu zmíněného rukopisu se prof. Bouček věnuje vzniku a ustavení fakultní pobočky.

Základním předpokladem vzniku fakulty bylo to, že v Hradci Králové fungovala kvalitní okresní nemocnice, kde se sešlo několik vynikajících osobností, které jednotně usilovali o vznik lékařské fakulty. Prof. Bouček vzpomíná, že v posledních týdnech války se scházeli v bytě doc. Bedrny s doc. Maršálkem a dalšími představiteli klinik a konkretizovali své plány.

Důležité bylo, že se jim podařilo přesvědčit představitele města a také některé významné osobnosti první republiky. Velmi významnou pozitivní roli sehrál prof. Jan Bělehrádek, profesor biologie na

lékařské fakultě v Praze. Ten již v roce 1929 oficiálně podporoval vznik královehradecké fakulty případně university. Prof. František Ulrich s ním diskutoval tyto záležitosti těsně před 2. světovou válkou i během války na soukromých jednáních přímo v Hradci Králové. A když se prof. Bělehrádek stal v roce 1945 rektorem University Karlovy, bylo jasné, že vznik královehradecké pobočky má i jednoznačnou podporu ze strany vedení University Karlovy.

Zajímavou roli v tomto úsilí, které trvalo prakticky po celou dobu první republiky, sehrál profesor Albert Pražák, který měl velmi úzké kontakty na nejvyšší politické představitele, včetně presidenta Beneše. Na význam prof. Pražáka upozornil prof. Němeček ve svém podrobném článku v roce 1995 v Lékařských zprávách. Musíme si uvědomit, že prof. Pražák byl v roce 1945 předseda Národní rady, což byla v té době velmi vlivná organizace.

Takže konec druhé světové války spustil v Hradci Králové celou lavinu událostí. V květnových dnech roku 1945 sehrál propojovací roli doc. Maršálek, ten jednal s prof. Bělehrádkem i s prof. Pražákem a o všem okamžitě informoval primáře hradecké nemocnice i revoluční národní výbor v Hradci Králové. Takže již 28. května byla utvořena komise, která měla řídit další postup, v této komisi zasedali doc. Maršálek i doc. Bedrna.

8. června 1945 se konala důležitá schůze Revolučního národního výboru, kde doc. Bedrna přednesl památný proslov – oficiální požadavek na zřízení Lékařské fakulty v Hradci Králové. A tento požadavek byl schválen.

V letních měsících probíhala horečná jednání, ve hře bylo několik variant, někteří představitelé uvažovali o tom, že by Hradec Králové měl jenom dočasně řešit poválečný nedostatek lékařů, zajišťovat tedy jenom klinickou výuku. Proto hradečtí představitelé nešetřili čas ani námahu a podnikali nespočetné cesty do Prahy, kde jednali na všech úrovních.

Výsledkem bylo to, že 7. srpna ministr školství prof. Zdeněk Nejedlý zmocňuje lékařskou fakultu v Praze, aby provedla všechna potřebná opatření ke zřízení pobočky v Hradci Králové. Tento dokument nemá ale velkou právní váhu a tak je např. velmi obtížné získat tuto budovu, v té době to bylo Sborovéhoho velitelství ministerstva obrany.

Větší význam, i když opět spíše morální než právní, mělo přijetí královehradecké delegace panem presidentem Benešem 10. srpna 1945. Členy delegace za lékaře byli doc. Bedrna a doc. Maršálek. Pan president myšlenku zřízení lékařské fakulty v Hradci Králové uvítal.

To motivovalo vedení Univerzity Karlovy, vedení lékařské fakulty v Praze i představitele města Hradec Králové, o vůdčích osobnostech hradecké nemocnice ani nemluvě, že zahájili intenzivní kroky nutné pro zahájení výuky.

28. 8. 1945 pověřil děkan Lékařské fakulty v Praze prof. Boučka tím, aby ho v Hradci Králové zastupoval při všech záležitostech týkajících se zřízení pobočky.

1. 9. projednal profesorský sbor Lékařské fakulty v Praze personální zabezpečení hradecké pobočky a usnesl se na personálním obsazení 15 kateder, 5 dalších zůstalo v jednání.

3. 9. nastoupil zastupující děkan prof. Bouček, v ruce ale neměl žádný oficiální dokument, dokonce neměl ani povolení ke vstupu do této budovy, to dostal až 21. září.

Myslím si, že prof. Bouček projevila velkou odvahu a asi zúročil své mnohaleté zkušenosti v pluku Prokopa Velikého na Rusi, kde mnohokrát musel řešit situace, které neměli jednoznačný podklad v zákonech.

6. 9. večer se bez ohledu na oficiální dokumenty sešel doc. Maršálek ve svém bytě se všemi designovanými docenty a primáři k první poradě, kterou hrdě nazvali „První schůze učitelského sboru“.

10. 9. Místní národní výbor v Hradci vedl jednání o umístění lékařské fakulty a bylo definitivně rozhodnuto o tom, že Sborové velitelství bude přemístěno a uvolněnou budovu získá lékařská fakulta.

Přípravný výbor se transformoval na Společnost pro vybudování východočeské univerzity a bylo zřejmé, že je potřeba i politický tlak. Proto byla na 14. září svolána velká manifestace, úlohu slavnostního řečníka převzal prof. Albert Pražák. A tato manifestace splnila svůj účel.

26. září se již schází a zahajuje v Hradci Králové činnost tzv. „Přípravný komitét“, a staví se za maximální podporu fakulty (koordinuje jednání s firmami, úřady, atd.).

Ještě jedno zajímavé jméno chci zmínit, je to doktor Hampl, tedy JUDr. Vladislav Hampl, to byl člověk, který řídil chod děkanství a veškeré organizační práce, včetně oprav, úklidu, stěhování, atd. Včetně jednání s Vojenskou správou, ta totiž budovu pouze propůjčila na 4 roky a vyhradila si právo být o všech stavebních úpravách předem informována.

Samozřejmě se hlásilo mnoho zájemců o studium. Děkan Bouček měl velké dilema, vyhlásit zápis na fakultu (přijímací řízení tehdy neexistovalo) nebo ne. Fakulta oficiálně neexistovala, docenti neměli jmenovací dekrety. Ale on pevně věřil, že se to musí podařit, a tak veřejně rozhlasem vyhlásil 23. říjen jako den zápisu na fakultu.

Byla to zvláštní situace, budova teoretických ústavů byla vyklizena a připravena, hradecká nemocnice byla připravena přijmout mediky, 400 studentů zapsáno. Ale fakulta neměla ani jednoho oficiálně potvrzeného docenta a jenom zastupujícího děkana vypůjčeného z Prahy. Nakonec to dobře dopadlo.

13. října podepsal pan prezident Beneš zakládací dekret, který po deseti dnech 23. října byl zveřejněn ve sbírce zákonů a tím nabyl právní moci. Takže zápis 23. 10. byl právoplatný, bylo zapsáno 410 posluchačů.

Pan děkan Bouček stanovil začátek vyučovací činnosti fakulty na 7. listopadu, 8. listopadu se na první schůzi sešel učitelský sbor. Takže dnes je to přesně 65. od zahájení činnosti učitelského sboru naší fakulty.

Zahajovací schůze 7. listopadu, se nemohla konat na fakultě, fakulta ještě neměla velkou posluchárnu, proto se schůze konala v městském divadle. Zahajovací projevy pronesli doc. Maršálek a doc. Fingerland. Tuto zahajovací schůzi ukončil děkan Bouček prohlášením, že vlastní vyučovací činnost bude zahájena až po úklidu a přípravě všech prostor. Všichni studenti se zavázali k tomu, že nadcházejících 10 dnů budou pracovat na úklidu ve fakultní budově. Kromě toho také ustanovili studentský spolek, zvolili delegaci a ta odjela jednat do Prahy na ministerstvo školství. Delegaci vedla MUC Jiřina Katnarova. A mělo to svůj význam, do týdne po této návštěvě dostali všichni navržené docenti pověřovací listiny.

Velký společenský význam mělo slavnostní shromáždění, na kterém bylo prohlášeno otevření pobočky lékařské fakulty. Toto shromáždění se konalo 25. listopadu v sále Na střelnici a bylo velmi

oficiální a slavnostní. Zúčastnil se předseda vlády Zd. Fierlinger, ministr školství Zd. Nejedlý, divizní generál Kratochvíl za Ministerstvo obrany, rektor UK prof. Bělehrádek, děkan pražské lékařské fakulty prof. Čabčík, představitelé ostatních universit, představitelé města Hradec Králové a dalších asi 1000 hostů, mimo jiné i 40 zástupců Studentského světového kongresu.

Tím skončila zakladatelská fáze. Od 1. 1. 1946 převzal vedení pobočky v Hradci Králové prof. Smetánka, mnoholetý děkana Záhřebské lékařské fakulty. To je ale již jiná kapitola. V roce 1946 již proběhly první promoce a fakultu navštívil osobně president Beneš. Z této události se podařilo získat několik nových fotografií, tak vám je promítnu.

Tolik z mé strany, takto si představuji průběh událostí já. Ale asi mnohem zajímavější bude slyšet to, jak to viděli aktéři těchto slavných dnů, kteří jsou naštěstí ještě mezi námi.

Děkuji za pozornost.

prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.
děkan Lékařské fakulty UK v Hradci Králové
8. listopadu 2010